

Τότε παραπλεύρως πρὸς τὰς ζώσας Ἑλληνικὰς διαλέκτους καὶ τὰς γλώσσας τῶν βαρβάρων κατακτηθέντων λαῶν ἐπεβλήθη καὶ ἡ Ἀττικὴ ὡς διεθνῆς, ὡς «Κοινὴ» πάντων. Καὶ τότε ἐπεβλήθη ὄχι ὡς γλῶσσα τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ ὡς γλῶσσα ἐπίσημος τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους, ὡς γλῶσσα τοῦ Κατακτητοῦ. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἱστορικῶς ὀρθή, ἡ ἀπλῆ θέσις τῆς Κοινῆς, τῆς Ἀττικῆς Κοινῆς καὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς. Καὶ αὐτὴν τὴν γλῶσσαν παρέλαβον καὶ — ἂν τοῦτο δὲν ἐνοχλῆ τινα — παρεποίησαν οἱ Ἑλληνίζοντες ἐκ βαρβάρων λόγιοι τῆς Ἀνατολῆς, οἱ ὅποιοι ἔχουν σχεδὸν τὸ μονοπώλιον τῆς συγγραφικῆς δραστηριότητος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐπὶ συνέχειαν αἰώνων, ἐνῶ οἱ Παλαιοελλαδίται συγγραφεῖς σχεδὸν εἰπεῖν ἐξέλιπον ἀπὸ τὴν δημοσιότητα.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* * *

Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, **Ὁ Ματθαῖος Βλάσταρης καὶ τὸ ὑμνογραφικὸν ἔργον του.** Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορία ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Θεσσαλονίκη, 1978, σσ. 298, πίν. [8].

Ὁ Ματθαῖος Βλάσταρης, σοφὸς ἱερομόναχος τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, εἶναι κυρίως γνωστὸς διὰ τὸ περίφημον νομοκανονικὸν του ἔργον, τὸ «Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον», τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ σταθμὸν διὰ τὸ Βυζαντινὸν Δίκαιον.

Ἡ παροῦσα διατριβὴ φωτίζει μίαν ἄλλην πλευρὰν τοῦ ἔργου τοῦ Ματθαίου, ἄγνωστον ἐν πολλοῖς καὶ ἀνέκδοτον εἰσέτι, τὸ ὑμνογραφικὸν ἔργον αὐτοῦ. Τὸ μνημειῶδες τοῦτο ἔργον ἀνέλαβε νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ παρουσιάσῃ κατόπιν ἐπισταμένης ἐρεύνης τῶν πηγῶν καὶ τῆς παλαιότερας καὶ νεωτέρας βιβλιογραφίας ὁ διαπρεπὴς θεολόγος καὶ φιλόλογος καὶ εἰδικὸς εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ὑμνογραφίαν κ. Π. Β. Πάσχος.

Τὸ βιβλίον διαιρεῖται εἰς τρία κεφάλαια: α) Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ματθαίου, β) Ἡ μορφή καὶ ἡ δομὴ τῶν ὕμνων τοῦ Ματθαίου, γ) Τὸ περιεχόμενον τῶν Ὑμνων τοῦ Βλάσταρη. Ἔπονται ἐπιλεγόμενα, πίναξ τῶν ἀξιωμαθημένων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, περίληψις εἰς τὴν γαλλικὴν, ἐν τέλει δὲ πίνακες χειρογράφων τοῦ συγγραφέως, ὡς καὶ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος Θεσσαλονίκης, τὸν ὅποιον ταυτίζουσι μετὰ πιθανότητος πρὸς τὴν ἄλλοτε Ἰ. Μ. Ἰσαάκ, τὴν γνωστὴν ὡς μονὴν τῆς Περιβλέπτου.

Αὕτῃ ὑπῆρξεν ἡ μονὴ τῆς μετανοίας τοῦ Ματθαίου ἐκεῖ ἔζησε καὶ συνέθεσε τοὺς θεσπεσίους ὕμνους του. Δὲν εἶναι γνωστὸς ὁ τόπος τῆς γεννήσεως τοῦ Βλάσταρη. Ἐζῆσεν ὁμοῦς τὸ πλεῖστον τοῦ βίου του ἐν Θεσσαλονίκη, τὴν ὁποίαν ἐλάμπρυνε διὰ τῶν ἀσκητικῶν αὐτοῦ ἀγώνων καὶ τῶν περισπουδάστων αὐτοῦ συγγραμμάτων. Διὰ συγκρίσεως τῶν διαφόρων χειρογράφων, τὰ ὅποια μετὰ περισσῆς φιλοπονίας ἐμελέτησεν εἰς βιβλιοθήκας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὁ σ. καταλήγει εἰς τὴν υἱοθέτησιν τῆς δημωδεστερας γραφῆς Β λ ά σ τ α ρ η ς διὰ τὸ ἐπώνυμον τοῦ Βυζαντινοῦ λογίου ἐνκντι τῆς λογιωτέρας γραφῆς Β λ ά σ τ α ρ η ς (Βλαστάρης), ἥτις ἐπεκράτει παλαιότερον.

Ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ θέμα τῶν σχέσεων τοῦ Ματθαίου πρὸς τοὺς ἡσυχαστάς. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐτάρασσε τὸ Βυζάντιον ἡ ἔρις μεταξὺ ζηλωτῶν καὶ ἡσυχαστῶν. Θέατρον αὐτῶν τῶν συγκρούσεων ὑπῆρξε κατὰ μέγα μέρος

καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, ἔνθα ἤμασεν ὁ σοφὸς καὶ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος αὐτῆς Γρηγόριος ὁ Παλκαῖς, ἡγετική μορφή τῆς κινήσεως τῶν ἡσυχαστῶν. Ἐπειδὴ δὲν διεσώθησαν ἐπιστολαὶ τοῦ Ματθαίου πρὸς ἐκπροσώπους τῶν δύο αὐτῶν παρατάξεων, ὁ σ. κατόπιν συστηματικῆς ἐρευνῆς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Γρηγορίου Ἀκινδύνου τῆς παρατάξεως τῶν ἀντιησυχαστῶν καὶ τοῦ Ἰωσήφ Κηλοθέτου τῶν ἡσυχαστῶν πρὸς τὸν Βλάσταρην, κηταλῆγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ὑπαρξὶς τῶν μαρτυριῶν τούτων δὲν ἀποδεικνύει οὔτε φιλίαν οὔτε ἐχθρότητα τοῦ Β. πρὸς τοὺς ἡσυχαστάς· βραθυτέρα ὅμως μελέτη ἀποσπασμάτων ἔργων τοῦ Ματθαίου δεικνύει στενοτέραν σχέσιν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἡσυχαστῶν.

Ἐπιβλητικὸν εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Ματθαίου, δι' οὗ σπουδαίως συνέβαλεν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα. Τὰ περὶ αὐτοῦ ἔργα διακρίνονται εἰς θεολογικά - ἰντιρρητικά, νομοκανονικά - συνόψεις, μεταφράσεις - διασκευάς. Τὰ ποιητικά του ἔργα διακρίνονται εἰς ἐπιγράμματα, καταλόγους ὀφφικίων, ὕμνογραφικά. Διὰ τῆς μεθοδικότητος, ἣτις διακρίνει αὐτόν, ὁ σ. προβαίνει εἰς περιεκτικὴν ἐπισκόπησιν τῶν ἔργων τοῦ Ματθαίου γενικῶς, δι' ἧς κλείει τὸ α' κεφάλαιον, μεθ' οὗ, εἰς τὰ ἐπόμενα δύο κεφάλαια διεξέρχεται ἐκτενῶς τὰ ὕμνογραφικά ἔργα τοῦ Ματθαίου. Ἐκ τῶν διασωθέντων γενικῶς ἔργων του δύο μόνον ἐξεδόθησαν τὸν παρελθόντα αἰῶνα, τὰ δὲ λοιπὰ ὑπάρχουσιν εἰς χειρόγραφα. Προφανῆς ἐπομένως τυγχάνει ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου τοῦ Π., ὅστις προβαίνει εἰς διεξοδικὴν ἔρευναν τοῦ ὕμνογραφικοῦ ἔργου, παρασκευάζων καὶ κριτικὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ.

Εἰς τὸ Β' κεφάλαιον ὁ σ. πραγματεύεται περὶ τῆς μορφῆς καὶ τῆς δομῆς τῶν ὕμνων τοῦ Ματθαίου. Οἱ ὕμνοι οὗτοι φέρουσιν εἰς τὰ χειρόγραφα ἀπλῶς τὸ ὄνομα Ματθαίου τοῦ ἱερομονάχου, προσεκτικῆ ὅμως σύγκρισις αὐτῶν πρὸς τὰ γνωστά καὶ ἐπώνυμα περὶ ἔργα τοῦ Β. πείθουσι περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ποιητοῦ. Ὁ Ματθαῖος δὲν ἐπῆρξεν ὁ ἴδιος μελωδός, ἀλλ' ἐχρησιμοποίησε διὰ τὰς ποιητικὰς αὐτοῦ συνθέσεις παλαιότερα μετρικὰ καὶ μουσικὰ πρότυπα, τὰ αὐτόμελα. Ἰδιαιτέρως συνέθεσεν ὕμνους διὰ τὸ Τριῶδιον τῶν Ῥόδων, ὡς ἐκαλεῖτο παλαιότερον τὸ Πεντηκοστάριον. Ὁ σ. προβαίνει εἰς ἐπισταμένην μελέτην τῆς χειρογράφου παραδόσεως τῶν ὕμνων τοῦ ποιητοῦ διασωθέντων εἰς κώδικας τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου τῆς Μόσχας, τῆς Βοδληγιανῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ὁξφόρδης καὶ τῆς Μονῆς Λειμῶνος τῆς Λέσβου. Ἀκολούθως ἐξετάζει διεξοδικῶς τὰ τροπάρια καὶ τὰ θέματα αὐτῶν ἀναφερόμενα κυρίως εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Τὰ τροπάρια αὐτὰ εἶναι στιχηρὰ προσόμοια, κυρίως δὲ μακαρισμοί, οἵτινες διακρίνονται διὰ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ ἀποτελοῦσι πολύτιμον συμπλήρωμα τοῦ λειτουργικοῦ βιβλίου τοῦ Πεντηκοσταρίου. Ὁ Ματθαῖος συνέγραψε προσέτι μακαρισμοὺς τῶν ὀκτῶ ἡχῶν διὰ τὸ λειτουργικὸν βιβλίον τῆς Παρακλητικῆς. Εἰς τοὺς ὕμνους τοῦ Βλάσταρη κατὰ τὴν εὐστοχον παρατήρησιν τοῦ σ. παραλλήλως πρὸς τὸ κυριαρχεῖν ἀναστάσιμον ὕφος παρεμβάλλεται καὶ ὁ κατανυκτικὸς χαρακτήρ συμφώνως πρὸς τὴν ὀρθόδοξον μοναστικὴν παράδοσιν. Ὁ ποιητὴς ἀκμάσας κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἀκολουθεῖ ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν τὴν παράδοσιν τῶν πρὸ αὐτοῦ ὕμνογράφων, μεῖ ἰδιαιτέρως προτίμησιν πρὸς ἀρχαιοπρεπεῖς τύπους τῆς ἀτιθίδος γλώττης, δι' ὧν διανθίζει τοὺς ὕμνους του. Παρατηροῦνται προσέτι ὠρισμένα ἰδιομορφία χαρακτηριστικὰ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, τὰς ὁποίας ὁ σ. ἀναλυτικῶς ἐξετάζει. Ὑπάρχουσι καὶ ἀπλουστεύσεις ῥηματικῶν τινῶν τύπων, ὡς οἶδας ἀντὶ οἷσθα, συμφώνως καὶ πρὸς εὐαγγελικὰ πρότυπα. Ἡ σύνταξις τοῦ λόγου εἰς τὰ ὕμνογραφήματα εἶναι συνήθως ὀμαλή, ποικίλλεται δὲ καὶ δι' ἐκφραστικῶν τρόπων καὶ σχημάτων, τινὰ τῶν ὁποίων παραθέτει ὁ σ. Εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὀρολογίαν καὶ τὸ ὕφος τοῦ Β. παρατηρεῖται μία κλίσις πρὸς τὸν μυστικὸν ἢ συμβολικὸν λεγόμενον ρεαλισμόν. Διεξοδικῆ εἶναι καὶ

ἡ μετρικὴ ἐξέτασις τῶν στιχηρῶν καὶ τῶν μακαρισμῶν. Ἡ ἐγνωσμένη μουσικὴ κατάρτισις, ὡς καὶ ἡ ποιητικὴ δημιουργία τοῦ πολυγράφου καὶ εὐρύτατης παιδείας συγγραφέως ἐβοήθησαν αὐτὸν εἰς τὴν συστηματικὴν κατάταξιν τῶν ὕμνων καὶ εἰς τὴν ἀναλυτικὴν ἐξέτασιν τῶν μετρικῶν στοιχείων αὐτῶν. Διὰ λεπτῶν παρατηρήσεων ἐπὶ ἐκάστου τῶν ὕμνων, οἵτινες κατατάσσονται κατὰ τὸν ἦχον αὐτῶν, ὁ σ. ἄγεται εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα παρατηρεῖται αἰσθητὴ χαλάρωσις τῆς τονικῆς ῥυθμοποιίας τῆς χαρακτηριζούσης τοὺς παλαιοὺς κανόνας.

Εἰς τὸ γ' κεφάλαιον ἐξετάζεται τὸ περιεχόμενον τῶν ὕμνων τοῦ Β., οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων ἀναφέρονται εἰς τὴν περίοδον τοῦ Πεντηκοσταρίου. Κατὰ τὴν ἐπιγραμματικὴν παρατήρησιν τοῦ σ. οἱ ὕμνοι κινοῦνται θεολογικῶς μεταξὺ τοῦ Φωτὸς τῆς θείας Μεταμορφώσεως καὶ τῆς λαμπροφύρου Ἀναστάσεως. Ὁ ποιητὴς διὰ τῶν πεφωτισμένων ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας αὐτοῦ βλέπει τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νὰ προβάλληται λαμπρῶς ὡς τὸ ῥόδον τῆς Χάριτος ἐκ τοῦ ζωοδόχου Τάφου. Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχουσιν οἱ ὕμνοι πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα, ἡ ὁρθὴ πίστις πρὸς τὴν ὁποίαν θεωρεῖται θεμελιῶδες δόγμα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ καλλικέλαδος ὕμνογράφος ἀναδεικνύεται ἐμπνευσμένος ἀπολογητὴς τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων διὰ τῆς περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διδασκαλίας αὐτοῦ. Εἰς τοὺς τριαδικοὺς ὕμνους ὑπάρχουσι προσευχαὶ πρὸς τὸ Ἁγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ κυριαρχοῦν πρόσωπον ἐν τῇ μεθεόρτῳ καὶ τελευταίᾳ ἐορτῇ :

... γενοῦ μοι στῦλος, θεῖε Παράκλητε,
πυρὸς καὶ νέφους φωτοειδέστατος,
πρὸς τὸν οὐράνιον
κλῆρον προηγούμενος, δι' ἧς ὁδοῦ
οἱ εὐαρεστήσαντες πάντες ἐβάδισαν.

Ἐπειδὴ εἰς τοὺς ὕμνους κυριαρχεῖ ἡ ἐκθεσις τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ ἀναίρεσις τῶν κακοδοξιῶν τῶν ἑτεροδόξων, θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ ὡς ἀντιρρητικὴ πνευματολογία.

Μεταξὺ τῶν ἀναστασίμων ὕμνων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ κύριον μέρος τοῦ ὕμνογραφικοῦ του ἔργου, παρεβάλλονται ὕμνοι πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Θεοτόκος ὑμνεῖται ὡς ἡ κιβωτὸς τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τῆς ὑπερφουῶς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἡ στοργικὴ μήτηρ τῶν χριστιανῶν. Οἱ ἅγιοι μάρτυρες καὶ πάντες ἅγιοι προβάλλονται ὡς μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ αἰῶνια πρότυπα τῶν πιστῶν.

Ὁ ποιητὴς χρησιμοποιεῖ τὴν συμβολικὴν καὶ μυστικὴν ἐρμηνείαν εἰς τοὺς ὕμνους αὐτοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα παλαιότερων ὕμνογράφων. Ὡς ὑπογραμμίζει ὁ Π., ἡ δεσπόζουσα γραμμὴ εἰς τὴν ὕμνογραφίαν τοῦ Ματθαίου εἶναι πάντοτε ἡ ἔξαρσις τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος καὶ ἡ εἰς αὐτὸ πάσῃ θυσίᾳ προσήλωσις, ὡς καὶ ἡ μετὰ κατανύξεως καὶ ἡσυχαστικῆς διαθέσεως προσευχὴ καὶ ἔνωσις τῶν πιστῶν μετὰ Θεοῦ μέσῳ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς καὶ ποιήσεως. Ὁ θεὸς ἔρωσ ἐμπνέει τὴν μυστικὴν σάλπιγγα τοῦ Πνεύματος πρὸς οὐράνιον ἄνδρον.

Ἡ διατριβὴ τοῦ κ. Π. ἀποτελεῖ πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἔρευναν τῆς Ὑμνογραφίας, ὡς καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν βυζαντινῶν γραμμάτων κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα, διὰ τῆς ὑποδειγματικῆς παρουσιάσεως τοῦ ἔργου ἐνδὲς τῶν κορυφαίων ἐκπροσώπων αὐτῶν. Διὰ συστηματικῆς ἐρεύνης τῶν πηγῶν ὁ σ. ἐπιτυγχάνει νὰ προβάλλῃ τὸ ἄγνωστον καὶ ἀνέκδοτον εἰσέτι ὕμνογραφικὸν ἔργον τοῦ περιφήμου Θεσσαλονικέως ἱερομονάχου, ὅστις εἶναι κυρίως γνωστὸς ὡς σοφὸς κανονολόγος καὶ συνοψιστὴς

τῶν ἱερῶν κανόνων. Ἡ διατριβὴ διακρίνεται διὰ τὴν φιλολογικὴν ἀριότητα κατὰ τὴν ἔρευναν, κατὰ τὰξιν καὶ παρουσίαςιν τοῦ ὑμνογραφικοῦ ὕλικου, διὰ τὴν γλαφυρότητα καὶ καλλιπέειαν τοῦ ὕφους, διὰ τὴν θεολογικὴν πληρότητα καὶ βαθύτητα αὐτῆς. Συνδυάζων εἰς ἰδανικὸν βαθμὸν φιλολογικὴν, θεολογικὴν καὶ μουσικολογικὴν κατάρτισιν καὶ παιδείαν, διακρινόμενος διὰ τὰ ὀρθόδοξα βιώματα αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐκφράζει ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ λογοτεχνίᾳ, ὁ σ. τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο διὰ τῆς ἐντροφίσεως αὐτοῦ εἰς τὰς ζειδώρους πηγὰς τῶν ὑδάτων, εἰς τὸ ἔργον τῶν θεοπνεύστων ὑμνολόγων, δι' ὧν οἱ πιστοὶ ἀνάγονται εἰς τὸ θεῖον καὶ ἄρρητον κάλλος τῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστοῦ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΖΑΓΑΝΙΑΡΗΣ

* * *

POLEMONIS ACADEMICI FRAGMENTA, collegit Marcellus Gigante, Academia di Archeologia Lettere e Belle Arti Vol. LI (1976), Napoli 1977, σελ. 62.

Ὁ Πολέμων εἶναι ὁ τρίτος μετὰ τὸν Πλάτωνα σχολάρχης τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος. Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι οὗτος προέστη τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ πενήτηντα ἔτη, ὅτι παρ' αὐτῷ ἐμαθήτευσεν ὁ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ὁ ἰδρυτὴς τῆς Στοᾶς, ὅτι μετὰ τὸν Πολέμονα ἡ Ἀκαδημία μετέβαλε δόγματα ἐπανειλημμένως καὶ ἐνεφανίσθη μὲ τὸν Ἀρκεσίλαον ὡς Μέση Ἀκαδημία, μὲ τὸν Καρνεάδην ὡς νέα, μὲ τὸν Φίλωνα ὡς τετάρτη καὶ μὲ τὸν Ἀντίοχον ὡς πέμπτη, ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι ὁ Πολέμων ἀποτελεῖ κεντρικὴν μορφήν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μεταβολὴν τῶν ἰδεῶν. Καὶ ἐπειδὴ διὰ τὸ σύνολον τῶν διδασκάλων τῆς Ἀκαδημίας δὲν ὑπάρχει συλλογὴ ὄλων τῶν περὶ αὐτῶν μαρτυριῶν — ἐνῶ ὑπάρχει διὰ τὴν Σχολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους — ὁ Gigante, διακεκριμένος καὶ ἔμπειρος κλασσικὸς φιλόλογος, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ δώσῃ ὠθησιν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ χώρου τούτου κάμων ἀρχὴν μὲ τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν.

Ὁ συγγραφεὺς χαρακτηρίζει τὴν πρώτην αὐτὴν ἔκδοσιν τῶν μαρτυριῶν τοῦ Πολέμωνος ὡς ἀπλὴν προσέκδοσιν, ἔργον οὕτως εἰπεῖν δοκιμαστικόν, σκοποῦν νὰ ὑποκινήσῃ τοὺς φιλόλογους εἰς σύμπραξιν ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως διὰ παραλλήλων ἐργασιῶν ὀλοκληρωθῇ ὁ κύκλος τῆς ἐρέυνης καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀποσαφηνισθῇ ἀκριβέστερον ὁ ρόλος τοῦ Πολέμωνος, ἀφ' ἑτέρου δὲ συμπληρωθοῦν αἱ εἰδήσεις δι' ὅλους τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἀκαδημίας.

Τὸ ἔργον ἀποτελεῖ συλλογὴν μαρτυριῶν περὶ τοῦ Πολέμωνος. Αὗται εἶναι ἐν ὄλῳ 138. Τούτων προτάσσονται δύο ἐκτενέστερά πως στοιχεῖα. α') Ὁ βίος Πολέμωνος ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν Ἑρακλεωτικῶν παπύρων (P Herc. 1021), ἀποδιδόμενος γενικῶς εἰς τὸν Φιλώδημον καὶ β') ὁ βίος τοῦ Πολέμωνος ἐκ τοῦ Διογένους Λαερτίου (IV 16—20). Ἐπειδὴ τὰ ἀποσπάσματα ἀναφέρονται εἰς ποικίλας πληροφορίας βιογραφικὰς καὶ δοξογραφικὰς τοῦ φιλοσόφου, διατεταγμένας κατ' εἶδος, εἶναι φυσικὸν ὅτι τινὰ ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων τούτων εἶναι εἰλημμένα ἐκ τῶν δύο τούτων κειμένων, δηλ. τοῦ Ἑρακλεωτικοῦ παπύρου 2021 καὶ τοῦ Διογένους Λαερτίου, ἐν εἴδει ἐπαναλήψεως.

Αἱ παρατιθέμεναι μαρτυρίαι εἶναι διατεταγμέναι κατὰ συγγενεῖς κύκλους περιεχομένου. Αἱ 56 πρῶται μαρτυρίαι εἰς τὸν κατάλογον τῶν σχολαρχῶν τῆς Ἀκαδημίας, τὰ δόγματα, τὴν ἱστορίαν τῆς καὶ τὴν θέσιν ἐν αὐτῇ τοῦ Πολέμωνος, τὸ γένος του, τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν καὶ τὴν μεταστροφὴν του, τὸν προσηλυτισμὸν